

Ο ΜΑΕΣΤΡΟΣ

Ἐὰν ἦτον ἄλλος καὶ δὲν ἦτον αὐτός —
ὁ Νόριος ὁ Λαυράγκας — θὰ εἶχα ἓνα
παράπονον. Ὅτι δὲν ἐπέθη καὶ αὐτός ὁ
Κεφαλωνίτης καμμιᾶς σκούνας, διὰ νὰ
μεταβῇ εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἡ Κεφαλ-
ληνιακὴ μεγαλοφυΐα ἀνακαλύπτει τὰ διά-
φορα Κλονδαῖκ καὶ στρυπώνει τὰ κοῖλα
ζωνάρια μὲ χρυσόν.

Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐκφράσω τοιοῦτο παρά-
πονον κατὰ τοῦ ἀθώου ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος
περιεφρόνησε τὰς σιτεμπορίας καὶ ἔγεινε
καλλιτέχνης διὰ νὰ ῥίψῃ ὀλίγα ψήγματα

χρυσοῦ εἰς τὰ κενὰ ταμεῖα τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς; Κεφαλλήν θὰ εἰπῇ
ἐν ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο. Ἡ θυλάκιον ἢ καρδιά. Ἡ ῥίψιμον διὰ μέσου θα-
λασσῶν καὶ χαμὸς εἰς τόπους ἀγνώστους καὶ μόχθος καὶ κέρδος, ἢ καθ-
ήλωσις εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως καὶ μέθη μὲ τὸν στίχον καὶ μὲ τὴν
νόταν. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπῆχθη καὶ ὁ Λαυράγκας. Ὅταν
ἦτο παιδίον, κάποιος θὰ διέγνωσεν ὅτι κάτι μέσα του ἐμοῦγκριζε — δὲν
ἐπιτρέπεται ἄλλη λέξις διὰ τὰ δαιμόνια τοῦ ταλέντου — ἢ θὰ εἶδε τὰ
δάκτυλά του τὰ σπαραγγοειδῆ, καὶ θὰ εἶπε.

— Παιδί μου τὰ δάκτυλά σου δὲν εἶναι νὰ κρατοῦν πένναν καταστι-
χογράφου. Εἶναι διὰ νὰ δέρνουν τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου καὶ νὰ βγαίνουν
ἀπὸ μέσα αἱ δαμασμεῖναι ἀρμονίαι καὶ τὰ υποφλοισβήματα τῆς ἀνησύχου
θαλάσσης τῶν μελωδιῶν ἢ ὅποια βρογγᾶ μέσα εἰς μίαν μουσικὴν ψυχὴν.

Εἶπεν ὁ ἀγνωστος ἄνθρωπος, καὶ ἐγένετο. Ἐγένετο δηλαδὴ τὸ ἵτερο-
μέτσο λυρικο, κάτι μινουέττα, ἓνα Πένταθλον, καὶ ἐπὶ τέλους τὸ τρί-
τον — τὸ πρῶτον θέλω νὰ εἰπῶ — ἐλληνικὸν μελόδραμα «οἱ Ἄδο Ἀδελφοί».

Ἐὰν περιμένετε καμμιάν κρίσιν περὶ τοῦ ἔργου, εἶναι περιττὸν νὰ
σᾶς εἰπῶ ὅτι δὲν ἀνῆκω εἰς τὴν συνομοταξίαν τῶν κρινόντων μουσικὴν
ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ ἀπλούστατα δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα ὄντα εἰς τὸν ἀτυχῆ
αὐτὸν τόπον, ἔστω καὶ ἂν ἐξέρχωνται ἐνίοτε κριτικαὶ ἐγκύκλιοι ἐξ ἑνὸς
τιμήματος τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, ἀθῶα δημόσια ἔγγραφα ἀπὸ
τὰ ὅποια λείπει μόνον ὁ ἀριθμὸς τοῦ πρωτοκόλλου καὶ τῆς διεκπεραιώ-
σεως. Γνωρίζω μόνον ὅτι εἰς τὸ πρῶτον διάλειμμα τῆς πρώτης παρα-

στάσεως τῶν «*Δύο Ἀδελφῶν*» εὐρέθην εἰς τὰ παρασκήνια καθ' ἣν ὦραν 50 ἄνθρωποι κατεφίλουν ἀνηλεῶς τὸν μουσουργόν, κινδυνεύοντα νὰ φάγῃ ἀπὸ τοῦ λυσσώδους ἀσπασμοῦ καὶ νὰ πέσῃ ἀτυχὲς θῦμα ἐνὸς θριάμβου. Ὅσον δὲ καὶ ἂν ἠρώτησα τὴν γνώμην τῶν «εἰδικῶν» περὶ τοῦ ἔργου, δὲν κατώρθωσα νὰ λάβω ἄλλην ἀπάντησιν παρὰ μόνον ὅτι τὸ ἔργον ἦτον ἐπιτυχία ὄχι συνήθης. Διότι καὶ ἐκεῖνος ὁ «εἰδικὸς» ὁ ὁποῖος δὲν εὗρισκε τὴν μουσικὴν σύμφωνον πολὺ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου, κατέληξε νὰ μοῦ εἴπῃ ὅτι τὸ *δῶλον* εἶναι ἐπιτυχία. Καὶ ὁ ἄλλος ὁ ὁποῖος τὰ ἐμασσοῦσεν ἐπὶ πολὺ διὰ νὰ εὕρῃ τὸ τάδε ἢ τὸ τάδε ἐλάττωμα, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ φθάσῃ διὰ διαφόρων παρόδων εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἔργον «ἔχει πολὺ πρᾶγμα». Μὴ λησμονεῖτε ἄλλως τε ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τόπον, ὅπου, ἂν δὲν ὑπάρχῃ τίποτε ἄλλο, ὑπάρχουν τοῦλάχιστον ἀξιῶσεις.

Ὁ βαθύπλουτος, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐχαμπήσας τὴν καλλιτεχνίαν, οὔτε τὸν ἀπὸ ἡσχόλησε ποτὲ ἢ ὑπαρξίς τοιαύτης νόσου ἐν Ἑλλάδι, εἰσέρχεται εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις ἢ εἰς τὰ θέατρα μὲ ἀξιῶσεις. Παρέστημεν δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ εἰς τὴν κατωτέρω διπρακτον κωμωδίαν, ὅτι ἐνῶ ὁ ἐλληνικὸς μελοδραματικὸς θίασος μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐπλανᾶτο ζητῶν 2.000 δραχμὰς διὰ τὰ πρῶτά του ἔξοδα καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ ἀκούων, τὸ κοινὸν μετέβη εἰς τὸ θέατρον νὰ τὸν ἀκούσῃ, μὲ ἀμειλίχτους ἀξιῶσεις νὰ ἦναι καλὸς καὶ ἀριστουργηματικὸς. Ἀλλὰ ἐὰν — διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν — ἐδίδοτο εἰς τὸν ὑποφαινόμενον ἢ συνταγματικὴ ἐλευθερία νὰ τολμήσῃ νὰ ἐκφράσῃ μίαν γνώμην ἀπλοῦ θεατοῦ τῆς πλατείας διὰ τὸ ἔργον τοῦ κ. *Λαυράγκα*, θὰ εἶχε καὶ αὐτὸς τὸ θράσος νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τῆς δευτέρας πράξεως, τὸ «*Ἡλιοβασιλεῦμα*» δηλαδὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰ μὴ εἰσαγωγή τῶν θειοτάτων ἤχων τῆς φύσεως μέσα εἰς τὰς ὁπλὰς τῶν αὐλῶν καὶ εἰς τὰ κουφώματα τῶν ὀργάνων. Διότι νομίζει κανεὶς πράγματι ὅτι ὡς ἐν ἀποκαλύψει ὀνείρου, ἐτραγουδῆσε τὴν μελωδίαν ἐκείνην εἰς τὸ οὖς τοῦ κ. *Λαυράγκα* μία ὀρχήστρα δρυμῶν, πευλιῶν, αὐρῶν,

⊙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Σ. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ ⊙

φαράγγων, ρυακίων. "Οτι ἡ σύνθεσις ἐκείνη εἶναι ἀπὸ τοὺς πλέον μεγάλους ὕμνους ποῦ ἠκούσαμεν ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἐδῶ τοῦλάχιστον, πρὸς τὴν ὥραν τοῦ ἐσπερινοῦ, τὴν ὥραν τῶν λιποψύχων ἐκπνεῶν τοῦ φυτοκόσμου, τὴν ὥραν τῶν ὑστάτων ἡλιοφιλημάτων, τὴν ὥραν τῶν παναρμονίων ψιθύρων.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ποιητής, αὐτὸς ὁ μαέστρος. Ἄλλὰ *μαέστρον* κυριολεκτικῶς βεβαίως δὲν δικαιούμεθα ἀκόμη νὰ τὸν ὀνομάσωμεν. Καὶ τὸ διατὶ εἶναι γνωστόν. "Οπου δὲν ὑπάρχουν τὰ στοιχειώδη μέσα τοῦ καταρτισμοῦ μιᾶς ὀρχήστρας, ὁ τίτλος «μαέστρος» ὁμοιάζει μὲ τὸν τίτλον μερικῶν Ἑλλήνων κομητῶν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲ λείπει, ὡς γνωστόν, καὶ τὸ ἄλφα τοῦ καταρτισμοῦ μιᾶς ὀρχήστρας, ἀφοῦ αἱ ὑπάρχουσαι ἀπόπειραι ὀρχήστρας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ ἔλεος τῶν μουσικῶν τῆς φρουρᾶς. Εἶναι περιττὸν βέβαια νὰ ἐπεκταθῶ ζητῶν ὅλους τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους μαέστροι ὡς ὁ *Λαυράγκας* καὶ ὁ *Σπινέλης* δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐκγυμνάσουν ὀρχήστραν καὶ ἐτοποθέτησαν ἀσφαλῶς τὴν μπαγκέταν εἰς τὸ βάφι. Οἱ λόγοι εἶναι γνωστοί, ὅσοι δὲ δὲν τοὺς ἔμαθον ἀκόμη, ἄς τοὺς ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας βαθυπλότους οἱ ὁποῖοι δὲν παύουν ποτὲ νὰ ἔχουν καὶ τὰς γνωστὰς ἀξιώσεις.

Μετὰ τὸν *Λαυράγκαρ* ἄς ἔλθωμεν καὶ εἰς τὸν *Νιόνιον*. Ἔστι δὲ Νιόνιος — ὁ ἄνθρωπος δηλονότι — μία ἀνάμνησις Σειληνοῦ, ἓνα μουστάκι καὶ ἓνα πολλὰ λέγον μουσι πυρίζανθον ὡς θύσαναι ἀραβοσίτου, δύο γυαλιὰ χρησιμεύοντα διὰ νὰ κρύπτουν ὀλίγον τὴν ἀθωοτάτην των εἰρωνείαν οἱ κατεργαράκοι ὀφθαλμοί, ἓνα ἡμίψηλον, δύο χέρια ἀπὸ πίσω, καὶ μία ἐλαφρὰ κύρτωσις τῆς ῥάχως ἀπαραίτητος μετὰ τὴν σύνθεσιν ἐνός μελοδράματος. Προσθέσατε εἰς αὐτὰ ὅσα γέλοια θέλετε, διότι ὁ Νιόνιος εἶναι Ἡράκλειτος εἰς τὰ γέλοια, προσθέσατε τὸ τραβηχτικὸν τῆς γνησίας Ἑπτανησιακῆς προφορᾶς, ὀλίγον φύσημα τὸ ὅποιον τοῦ ἀνασηκῶναι τοὺς ῥόθωνας, ὀλίγον μάους τὸ ὅποιον παίζει εἰς τοῦ Σουρῆ, πολὺ κλείσιμον εἰς τὰ σαλόνια, πολλήν τευ ἀηδίαν ὅταν ἀναγκάζεται ἀπὸ σαλονίστικην γυναικείαν παράκλησιν νὰ παίξῃ πιάνο, ὀλίγον μپοεμισμὸν, καὶ ὀλίγον (!) ξενύχτι.

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΞΕΦΥΛΛΑ ΛΟΥΛΟΥΔΑ

Εἶχα ἓνα ὄνειρο μόλις σὲ εἶδα
καὶ μ' ἀποκοίμησε γλυκεῖα ἐλπίδα.
Ἡ γῆ μοῦ φάνηκε ὅλη ἀνθισμένη
κι' ἡ νύχτα ἡ μαύρη σάν φωτισμένη,

Σὲ λίγο εὐπνησα, σβυσταῖς ἐλπίδες,
χαμένα ὄνειρα, χλωμαῖς ἀχτίδες.
Ξέφυλλα λούλουδα, πικρὴ εὐωδιά
καὶ δάκρυα πέλαγος, ἄδεια καρδιά.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΗ